

Editori

Olivia Todorean

Sergiu Celac

George Scutaru

LUMEA DE MÂINE.

Ce urmează
după
pandemie?

Reflecții și
proiecții

Prefață de
Wolfgang Ischinger

Postfață de
Ioan Aurel Pop

PREFAȚĂ

*Ambasador Wolfgang Ischinger**

* Ambasadorul Wolfgang Ischinger este diplomat german și jurist. A deținut diferite funcții importante în cadrul Ministerului Afacerilor Externe al Germaniei și a fost ambasador la Washington, D.C. și Londra. Din 2008 este Președintele Conferinței de Securitate de la München. *The Economist* l-a descris drept „cel mai influent fost diplomat al Germaniei”. (*N. ed.*)

La sfârșitul verii lui 2019, am primit o invitație pentru o vizită la București din partea ministrului Afacerilor Externe al României de la acea vreme și a unuia dintre cele mai cunoscute *think tank*-uri românești, New Strategy Center (NSC). Invitația era susținută călduros și de bunul meu prieten, ambasadorul Sorin Ducaru, care este și președintele Consiliului Științific al NSC. Vizita mea avea două motive.

În primul rând, ministrul mă invitase să susțin o prelegere în cadrul Reuniunii Anuale a Diplomației Române – momentul de vârf al anului diplomatic în România. Odată ajuns acolo, am aflat că, prin lege, România sărbătorește în fiecare an, la 1 septembrie, Ziua Diplomației – o idee care mi se pare foarte incitantă, în condițiile în care profesia noastră rămâne, cel mai adesea, destul de puțin cunoscută, deși este atât de necesară, mai ales în aceste zile.

La invitația NSC, al doilea motiv al vizitei mele la București era acela că tocmai apăruse traducerea în limba română a cărții mele *Welt in Gefahr*¹, care fusese inițial publicată în Germania în 2018 – proiect sprijinit atât de ambasadorul Sorin Ducaru, cât și de ambasadorul României la Berlin, Emil Hurezeanu. Era prima traducere a acelei cărți într-o limbă străină și lansarea ei mi-a oferit ocazia unică să vizitez capitala unui stat membru al UE și NATO a cărui politică externă și de apărare nu s-a aflat mereu în centrul atenției

1 *Lumea în pericol. Germania și Europa în vremuri nesigure*, prefață de Emil Hurezeanu, postfață de Sorin Ducaru, traducere din germană de Victor Scoradeț, Curtea Veche Publishing, București, 2019. (N. red.)

internaționale. Sunt bucuros să constat că parteneriatul dintre New Strategy Center și Curtea Veche Publishing, inițiat cu ocazia traducerii cărții mele, continuă cu succes prin apariția acestui volum despre *Lumea de mâine*.

Unele dintre cele mai importante concluzii personale desprinse în urma vizitei mele la București au vizat preocupările vitale de securitate în zona extinsă a Mării Negre și valoarea analizei *think tank*-urilor românești prin adăugarea unei perspective regionale la dezbaterile curente asupra provocărilor la adresa securității internaționale. Mediile academice și de *think tank* românești sunt foarte active și creative în realizarea unei apropieri între decidenți. Un exemplu a fost și evenimentul organizat de NSC și CEPA (Centre for European Policy Analysis, Washington, D.C.) în marja Conferinței de Securitate de la München din 2020, care a abordat problemele de securitate din regiunea Mării Negre.

Privind în urmă, devine evident că suntem martorii unei schimbări colosale în politica internațională. Vizita mea la București cu mai puțin de un an în urmă sau Conferința noastră de la München (MSC) din februarie 2020 par acum o amintire de *dinainte*. Conferința asimilase deja ideea că problemele locale de sănătate au potențialul de a se transforma în crize reale de securitate internațională. La conferință, amenințarea generată de COVID-19 a fost abordată în mai multe sesiuni și chiar organizarea conferinței a fost adaptată pentru a face față acestor riscuri. Dar la acel moment, virusul nu fusese încă identificat pe scară largă în Europa și nici nu se ajunsese la amploarea unei pandemii.

Laitmotivul conferinței din acest an a fost *Westlessness* („dez-occidentalizare“) – Occidentul așa cum îl știm este contestat din interior și din exterior. Noțiunea s-a dovedit a fi într-adevăr foarte provocatoare și a stimulat numeroase reflecții. Lideri și ziariști, teoreticieni și reprezentanți ai *think tank*-urilor au întors conceptul pe toate fețele. Deși tonalitatea dominantă a fost de mare îngrijorare, au existat și puternice mesaje mobilizatoare din partea unor lideri globali prezenți la conferință. Cu toate acestea, au persistat preocupări serioase legate de situația securității internaționale. Lumea părea să fie amenințată

de pericole chiar mai mari decât în 2018, atunci când îmi publicasem cartea. Nu mult după Conferința de Securitate de la München, pandemia de coronavirus a cuprins întreaga lume și a fixat un reper în timp: *înainte și după* criză. Din păcate, trebuie să observăm că ea accelerează și mai mult tensiunile geopolitice complexe existente în trecut.

Pandemia de coronavirus a apărut în contextul unor provocări internaționale cauzate de efectele destabilizatoare ale evoluțiilor tehnologice, de preocupările de mediu și de schimbări și tensiuni politice – unele dintre acestea, din păcate, aflându-se chiar în miezul aranjamentelor noastre de securitate și al parteneriatelor noastre istorice. Toate aceste anxietăți au fost exprimate pe durata dezbatărilor Conferinței de Securitate de la München în februarie, dar gravitatea și complexitatea evoluțiilor declanșate de criza de sănătate au depășit preocupările noastre anterioare, ducându-le la un cu totul alt nivel.

Preluând interogația asupra impactului pe care îl va avea criza, conducerea NSC mi-a prezentat, la începutul primăverii, cel mai recent proiect al său: o colecție de eseuri care să analizeze și să încerce o anticipare a implicațiilor politice, sociale și economice ale crizei provocate de coronavirus – pentru întreaga lume, pentru NATO, UE și pentru România în mod special. Dacă e să ținem cont de multitudinea problemelor abordate de către autori și de complexitatea evoluțiilor, acest proiect s-a materializat cu o viteză de-a dreptul excepțională. Două luni și ceva mai târziu, NSC mi-a prezentat elementele principale ale celor 36 de eseuri – contribuții ale unor autori străini și români, care alcătuiesc această carte, prezentată acum cititorilor români: *Lumea de mâine. Ce urmează după pandemie? Reflecții și proiecții*.

Repercusiunile foarte importante ale COVID-19 au îndemnat NSC și pe câțiva dintre colaboratorii săi apropiați să vină cu ideea acestei cărți, care analizează consecințele pandemiei pe termen scurt, mediu și – potențial – pe termen lung. Au fost incluse atât analize și prognoze, cât și recomandări de acțiune politică pentru factorii de decizie români și globali. Editorii și autorii evidențiază faptul că pandemia cauzată de răspândirea coronavirusului împinge sistemul global către o criză care pare fără precedent în termeni de gravitate

și amploare. Cu fiecare nouă zi, pare tot mai probabil că nu va avea loc doar o încetinire economică, ci mai degrabă o recesiune economică de proporții. Rămâne de văzut care va fi amploarea evoluțiilor și rețeaua complexă a consecințelor unor tendințe interdependente. O evaluare aprofundată va necesita în mod cert mult mai mult timp decât au avut la dispoziție autorii care au contribuit la acest volum, așternându-și gândurile pe hârtie. În orice scenariu, impactul cumulat al pandemiei asupra vieții politice, economice, sociale (atât la nivel global, cât și național) va fi, cel mai probabil, substanțial.

Contributorii la volumul *Lumea de mâine* analizează relațiile dintre principalii actori globali. Deși se concentrează în special asupra relației dintre SUA și China, ei examinează în același timp rolul UE și al NATO. Vecinătatea estică a Europei, Balcanii de Vest, Rusia, Turcia, sunt analizate la rândul lor prin prisma crizei provocate de coronavirus. Sunt abordate, de asemenea, reorientările geopolitice profunde, schimbările din economia națională, mega-tendințele referitoare la geopolitizarea pe mai departe a economiei și finanțelor globale. O altă temă consistentă a eseurilor se referă la evoluțiile majore din politica externă și din securitatea la nivel global, regional și național. Aspectul care mi se pare deosebit de valoros constă în analiza temeinică a raportului intern/extern și în referirea la câteva dintre primele lecții extrase din lupta contra pandemiei: importanța rezilienței, a capacității instituționale, a comunicării strategice, a infrastructurilor critice și a proceselor de gestionare a crizei. În final, consider contribuțiile despre implicațiile sociale și psihologice ca având o relevanță specială pentru încercarea de a înțelege impactul crizei asupra tuturor palierelor vieții noastre.

Una dintre primele culegeri sistematizate de lucrări analitice pe tema crizei actuale, această carte vine la un moment cât se poate de oportun și este de înaltă valoare. Deși autorii cărții sunt cu toții profesioniști cu foarte multă experiență – fiecare în domeniul său –, cred că este o dovadă de curaj să scrii atât de cuprinzător pe o temă care este, încă, în mare măsură, o „țintă mișcătoare“. De aceea, inițiativa este cu atât mai valoroasă cu cât oferă decidenților diferite unghiuri de abordare, avertizări timpurii și recomandări de acțiune politică. Grație faptului

că autorii nu sunt implicați direct în gestionarea crizei, contribuțiile lor păstrează o perspectivă largă, de natură strategică, și conturează o imagine atent diversificată. Acest lucru este esențial pentru a putea face față de o manieră mai bine informată, complexă și coordonată valului de provocări care îi va urma crizei.

Asemenea multor autori din acest volum, cred că această criză va accelera în principal tendințe și evoluții care se conturau deja dinainte. Pandemia pune o presiune suplimentară pe capacitățile noastre, pe mentalitatea noastră și pe capacitatea noastră de a coopera, de a acționa în comun. Dar chiar și dacă nu va fi totul complet transformat, așa cum au afirmat unii în contextul de început al crizei, lumea pare să se afle în pragul unor schimbări dramatice.

Salut prezenta inițiativă pentru ideea de a aduce laolaltă atâta expertiză și putere analitică și de a le împărtăși cât mai larg. Este cheia realizării unei evaluări comune cu privire la provocările asociate crizei și un demers care oferă consistență concluziilor pe care le vom extrage de pe urma ei, respectiv acțiunilor pe care le vom implementa pe viitor. Această nouă criză a validat convingerea mea – și concluzia centrală a cărții mele – potrivit căreia coordonarea, cooperarea și unitatea de acțiune sunt cruciale pentru a putea gestiona o *Lume în pericol*.

CUVÂNTUL EDITORILOR

Acest volum reprezintă o noutate din cel puțin două puncte de vedere. În primul rând, prin temeritatea efortului cu care surprinde esența dramatică a profundelor transformări generate de pandemia de COVID-19 și imaginează cum ar putea arăta viitorul post-criză văzut chiar din ochiul furtunii, în momentele sale de vârf. În al doilea rând, deoarece, prin forța împrejurărilor și pentru a-și păstra relevanța, produsul pe care îl prezentăm acum cititorilor s-a realizat într-un timp record față de standardele editoriale obișnuite – practic în doar două luni. Grupul de analiză și reflecție New Strategy Center a îmbrățișat și și-a însușit acest proiect novator, pornind de la practica sa statornicită de a oferi o platformă de dezbateri de tip *think tank*, deschisă schimbului liber de păreri și proiecte între cercetătorii români și experți de elită din țările partenere pe teme de importanță majoră ale evoluțiilor politice contemporane.

Însuși modul în care s-a lucrat la structurarea conceptuală, la elaborarea și prelucrarea editorială a acestei culegeri de eseuri poartă amprenta circumstanțelor extraordinare pe care le traversăm. În tot acest timp, toți autorii – români și străini – au scris în izolare, exact în perioada în care România, la fel ca alte țări, s-a aflat sub limitările și rigorile stării de urgență. Chiar și coordonarea activității de editare s-a făcut folosind exclusiv instrumentele tehnice disponibile ale momentului, comunicarea rezumându-se la poșta electronică și videoconferințe. Volumul cuprinde 37 de contribuții scrise de autori cu profesii, preocupări și naționalități diferite, toți însă animați de dorința de a-și adăuga propriile gânduri și evaluări la conturarea inteligentă a unui tablou realist al lumii de azi și al așteptărilor pe care le putem avea în mod rațional de la lumea de mâine. Săptămânile de

autoizolare în împrejurări deloc ușoare s-au dovedit până la urmă fertile pentru stimularea unei reflecții așezate, aprofundate și anticipative asupra lucrurilor cu adevărat importante atât pentru lume și pentru România, cât și pentru autori ca persoane, pentru că din această postură, fiecare a trebuit să privească în față și să își asume cea mai grea și mai intimă temă – aceea a vieții și a morții –, la care se ajunge inevitabil în momente de cumpănă. Și totuși, după cum se poate constata, volumul în ansamblu are coerență și logică interioară, iluminând din perspective diferite imaginea a ceea ce a adus cu sine pandemia cauzată de virusul SARS-CoV-2, precum și consecințele sale probabile asupra alcătuirii și funcționării sistemelor globale și asupra priorităților și performanțelor fiecăreia dintre națiunile noastre.

Dincolo de contribuția foarte valoroasă a fiecăruia la proiectul de față, ne-am dorit – o recunoaștem aici deschis – ca prezența lor în acest volum să sprijine, sub forma unui beneficiu colateral, coeziunea suplimentară a unei comunități profesionale interdisciplinare, prea adesea marcată de reflexe parohiale, circumscrise unor specialități distincte. Credem că mai multă cooperare în condiții de fertilitate diversitate i-ar aduce acestei comunități o relevanță mai consistentă în fața decidenților, clasei politice și altor destinatari ai produselor analitice și prospective. Faptul că unele contribuții conțin recomandări de nuanțare conceptuală sau chiar sugestii care țin de politici publice conferă cărții o valoare sporită în acest sens.

Le mulțumim tuturor autorilor pentru energia creativă și ideile valoroase pe care le împărtășesc astfel cititorilor, făcându-i să înțeleagă mai bine ce se poate întâmpla cu lumea noastră, cu țara noastră și schimbările cu care se va confrunta viața noastră. Apreciem în mod deosebit faptul că profesorul Ioan Aurel Pop, președintele Academiei Române, ne-a onorat cu o substanțială și erudită Postfață, care încununează în chip fericit acest volum.

Acest volum face parte din seria inaugurată de New Strategy Center și Curtea Veche Publishing în august 2019, odată cu publicarea celei mai recente cărți¹ a ambasadorului Wolfgang Ischinger, președintele

1 *Lumea în pericol*, vezi *supra*. (N. red.)

Conferinței de Securitate de la München, cel care ne-a făcut onoarea să scrie și Prefața cărții noastre.

Lansarea acestui volum coincide cu *împlinirea a cinci ani de la fondarea New Strategy Center*. De la o idee a unui grup de inițiativă s-a ajuns la un *think thank* românesc solid, cu o activitate dinamică, robustă, în plan intern și internațional, cu aproape 200 de evenimente organizate și peste 20 de studii realizate de echipa noastră sau în colaborare cu partenerii noștri externi, cu o rețea consistentă de înțelegeri de colaborare care ne-au permis să organizăm activități de amploare în străinătate. La Washington, Londra, Madrid, Varșovia, Roma, München, Istanbul, Kiev, Zagreb sau Belgrad, experții New Strategy Center au organizat evenimente în care au fost prezentate provocările de securitate din regiunea din care face parte România, contribuind astfel la o mai bună înțelegere a importanței strategice a țării noastre de către aliații și partenerii noștri. Totodată, la inițiativa noastră, organizăm în România, împreună cu instituțiile relevante ale statului român, concursul de inovare *PatriotFest*, menit să susțină talentul creativ al inventatorilor români care își prezintă proiectele la nivel de prototip, cu aplicabilitate și în sfera securității naționale.

Am adunat în jurul New Strategy Center oameni cu o solidă expertiză și cu experiență în domenii diverse. Am abordat în toată această perioadă multiplele fațete ale realităților cu care România s-a confruntat sau urmează să se confrunte, am acordat o deosebită atenție provocărilor din regiunea Mării Negre și din Balcani – zone vitale pentru securitatea României ca stat de frontieră al UE și NATO. De aceea organizăm anual, împreună cu partenerii noștri academici și instituționali din Constanța și Timișoara, două importante conferințe cu participare internațională, dedicate înțelegerii atât a riscurilor și amenințărilor cu care se confruntă zonele învecinate cu România, cât și a oportunităților de cooperare.

Vom face toate acestea și mai departe, chiar dacă restricțiile de acum ne obligă să organizăm întâlnirile mai mult sub formă de videoconferințe – un alt segment în care am fost primii în spațiul virtual românesc. Activitatea noastră va trebui să țină cont de realitatea impusă de pandemia de COVID-19, pentru că proiectul

New Strategy Center continuă, propunând idei și soluții decidenților, promovând în țară și mai ales în străinătate interesele naționale ale României și valorile spațiului european și euro-atlantic, cărui îi aparținem. Ne-am desfășurat activitatea cu obiectivitate și fără partizanat, indiferent de cine s-a aflat la guvernare în acești cinci ani, și așa vom face și în continuare, pentru că politica externă și de securitate a României nu are culoare politică și pentru că noi credem că, *mai presus de stânga sau de dreapta, există România.*

La mulți ani, New Strategy Center!

Dr. Olivia Todorean, diplomat
ambasador Sergiu Celac, președinte de onoare NSC
George Scutaru, director general NSC

Una dintre primele culegeri sistematizate de lucrări analitice pe tema crizei actuale, această carte vine la un moment cât se poate de oportun și este de înaltă valoare. Deși autorii cărții sunt cu toții profesioniști cu foarte multă experiență, fiecare în domeniul său, cred că este o dovadă de curaj să scrii atât de cuprinzător pe o temă care este încă, în mare măsură, o „țintă mișcătoare“. De aceea, inițiativa este cu atât mai valoroasă cu cât oferă decidenților diferite unghiuri de abordare, avertizări timpurii și recomandări de acțiune politică. (...) Acest lucru este esențial pentru a putea face față de o manieră mai bine informată, complexă și coordonată valului de provocări care îi va urma crizei.

WOLFGANG ISCHINGER

Această pandemie a provocat nu numai îmbolnăviri, izolare, carantină, restricții de tot felul, îngrijorare, agitație, negare și moarte, ci și o efervescentă intelectuală deosebită. (...) Așa că specialiștii în munca intelectuală au avut timp să întoarcă această criză pe toate părțile, să îi caute antecedente, să compare, să aducă argumente sau contraargumente, să constate și să prevadă. La fel fac și autorii acestei admirabile cărți, care își pun întrebări, elaborează strategii, caută soluții, formulează ipoteze și au, rareori, certitudini. (...) Dar, fiind de acord că lumea de după pandemie nu va mai fi – cel puțin pentru o vreme – aceeași cu cea dinainte, cred că avem, ca intelectuali, o mare responsabilitate: să nu permitem ca schimbările să altereze lumea, s-o împingă spre criză perpetuă și suferință, ci să lucrăm cu toții ca să fie o lume mai bună.

IOAN AUREL POP

 NEW
STRATEGY
CENTER

CURTEA VECHÉ

curteaveche.ro

ISBN 978-606-44-0681-1

9 786064 406811